Emro Science and Education
Open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · “Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o‘sish sur’atlarini t... DOI: 10.5281/zenodo.24320531

ta´minlashning ustivor yo´nalishlari´´ mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 22.12.2015 йилдаги ПҚ-2455-сонли қонуни.

Росстат вaUnited States Government Revenue маълумотлари асосида муаллиф ҳисоб-китоби.

https://inscience.uz/index.php/socinov/article/downlo%E2%80%A6

https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1061951804000151/

International Monetary Fund. VAT/GST, Paris: OECD, № Paris: OECD, https://www.imf.org/external/np/fad/tpaf/pages/vat.htm. 2021.

https://www.imf.org/external/np/fad/tpaf/pages/vat.htm. 2021.

DAVLAT BUJETI DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDA DAVLAT QIMMATLI QOG‘OZLARIDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI

Abduhakimov Farruh
(Guliston Davlat Universiteti talabasi)
Farrukhabduxakimov1@gmail.com

To‘xtayeva Moxinur To‘raboy qizi
(Guliston Davlat Universiteti talabasi)
Mohinurtoxtayeva843@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada davlat bujeti daromadlarini shakllantirishda davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Davlat qimmatli qog‘ozlari, jumladan, obligatsiyalar va boshqa moliyaviy instrumentlar, davlatning moliyaviy resurslarini jalb qilish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o‘ynaydi. Shuningdek, davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanishning zamonaviy tendensiyalari va ularning xalqaro tajribasi ham tahlil etiladi. Maqola, shuningdek, davlat qimmatli qog‘ozlari bozorining rivojlanishi va uning davlat bujeti uchun ahamiyatini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi

Kalit so‘zlar: davlat bujeti, obligatsiyalar, davlat acactivelari, moliyaviy mexanizm, investorlar, bozor qoun qoidalari, DQQ tushunchasi, bozor likvidligi.

KIRISH

Davlat byudjeti iqtisodiyotning muhim qismi bo‘lib, uning asosiy manbalari soliqlar, bojxonna to‘lovlari, davlat aktivlarini boshqarishdan tushadigan daromadlar va boshqa manbalardan iboratdir. Ammo davlatning iqtisodiy faoliyati va ijtimoiy loyihalarni moliyalashtirishda byudjet daromadlarini oshirish uchun davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanish samarali vositalardan biri sifatida ko‘riladi. Qimmatli qog‘ozlar orqali moliyalashtirish mexanizmi davlatga qo‘shimcha mablag‘lar jalb qilish, infratuzilmaviy loyihalarni amalga oshirish, bozor likvidligini ta’minlash kabi qator afzalliklarni taqdim etadi. Ushbu maqolada davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanishning davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishdagi o‘rni va samaradorligi o‘rganiladi.

Tahlil va natijalar

Davlat byudjeti – bu davlatning yil davomida oladigan daromadlari va amalga oshiradigan xarajatlari majmuasi bo‘lib, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishni moliyalashtirishning muhim manbai hisoblanadi. Byudjet daromadlari asosan soliqlardan, bojxona to‘lovlaridan va davlat mulkidan tushgan mablag‘lardan iborat. Biroq, davlat byudjeti yetarli darajada mablag‘ bilan ta’minlanmagan holatlarda, davlat qo‘shimcha

Published: 23.12.2024

Cite this article: Abduhakimov Farruh, To‘xtayeva Moxinur To‘raboy qizi (2024). Davlat bujeti daromadlarini shakllantirishda davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanishning samaradorligi. Emro Science and Education, 1(4). https://doi.org/10.5281/zenodo.24320531

© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

moliyaviy manbalarni izlashga majbur bo‘ladi. Shu jarayonda davlat qimmatli qog‘ozlari muhim rol o‘ynaydi.

Davlat qimmatli qog‘ozlari (DQQ) davlat tomonidan chiqariladigan moliyaviy vositalar bo‘lib, ulardan davlat byudjeti daromadlarini oshirish, mavjud majburiyatlarni qayta moliyalashtirish yoki iqtisodiy loyihalarni amalga oshirishda foydalaniladi. Qimmatli qog‘ozlarning asosiy turlari davlat obligatsiyalari, xazina veksellari, davlat garov qimmatli qog‘ozlari va boshqa moliyaviy instrumentlar hisoblanadi. Har bir qimmatli qog‘oz turi o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, turli muddatlarda va turli shartlarda chiqarilishi mumkin.

Davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanishning moliyaviy mexanizmi Davlat qimmatli qog‘ozlari orqali davlat kapital bozoridan qarz olish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bunda davlat muayyan miqdordagi qimmatli qog‘ozlarni investorlarga sotadi va ular orqali tushgan mablag‘larni byudjetga kiritadi. Investorlar esa ushbu qimmatli qog‘ozlardan ma’lum vaqt davomida foyda olishadi. Ushbu moliyalashtirish mexanizmi davlatning bozor likvidligini oshirish, kapitalni ichki iqtisodiyotni rivojlantirish uchun ishlatish imkonini beradi.

1. Davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanishning afzalliklari

Moliyaviy barqarorlikni ta’minlash: Davlat qimmatli qog‘ozlari davlatga qo‘shimcha moliyaviy resurslarni jalb qilish imkoniyatini beradi. Bu, ayniqsa, iqtisodiy tanglik davrida byudjet balansini ta’minlash uchun muhim hisoblanadi.

Infratuzilmaviy loyihalar uchun moliyalashtirish: Katta loyihalarni, masalan, transport, energetika, sog‘liqni saqlash va ta’lim sohasidagi loyihalarni amalga oshirish uchun davlat qo‘shimcha moliyaviy manbalar talab etadi. Qimmatli qog‘ozlar orqali moliyalashtirish ushbu loyihalarga sarmoya kiritish imkoniyatini yaratadi.

Bozorni rag‘batlantirish: Davlat qimmatli qog‘ozlari ichki moliyaviy bozorlarni rag‘batlantirish vositasi sifatida xizmat qiladi. Ular investorlar uchun xavfsiz va barqaror investitsiya manbai hisoblanadi.

2. Davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanishdagi cheklovlar va xavflar

Har qanday moliyalashtirish vositasida bo‘lgani kabi, davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanishda ham muayyan xavflar mavjud. Birinchidan, qimmatli qog‘ozlar chiqarilishi davlat qarzining oshishiga olib kelishi mumkin. Ikkinchidan, foiz stavkalarining o‘sishi davlatning qarz bo‘yicha majburiyatlarini oshirishi ehtimoli mavjud. Bu davlat byudjeti xarajatlarini ko‘paytirishi mumkin, ayniqsa qimmatli qog‘ozlarning katta miqdorda chiqarilishi va past iqtisodiy o‘sish sur’atlarida.

3. Xalqaro tajriba: Davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanish

Ko‘plab mamlakatlarda davlat qimmatli qog‘ozlari davlat moliyaviy boshqaruvi mexanizmining ajralmas qismi sifatida faol qo‘llaniladi. Masalan, AQSh, Yevropa davlatlari va Yaponiya kabi rivojlangan mamlakatlarda davlat qimmatli qog‘ozlari uzoq muddatli loyihalarni moliyalashtirish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu mamlakatlarning tajribasi shuni ko‘rsatadiki, davlat qimmatli qog‘ozlaridan to‘g‘ri foydalanish orqali iqtisodiy o‘sishni tezlashtirish va moliyaviy tizimni mustahkamlash mumkin.

4. O‘zbekiston misolida davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanish istiqbollari

O‘zbekistonning iqtisodiy rivojlanish dasturlari doirasida davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanish imkoniyatlari ham kengaymoqda. Davlat qimmatli qog‘ozlari orqali mamlakatning katta loyihalarini moliyalashtirish va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish mumkin. Biroq, bu jarayonda samaradorlik va xavfsizlikni ta’minlash uchun aniq strategik rejalar va zaruriy tartib-qoidalarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Davlat qimmatli qog‘ozlaridan foydalanish davlat byudjeti daromadlarini oshirish va iqtisodiy loyihalarni amalga oshirishning samarali vositasi sifatida xizmat qiladi. Ular davlatga qo‘shimcha moliyaviy manbalarni jalb qilish, bozorni rivojlantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash imkoniyatini beradi. Biroq, bu vositadan foydalanishda davlat qarzi o‘sishi kabi muammolarni nazarda tutish lozim. Davlat qimmatli qog‘ozlari orqali moliyalashtirishda xalqaro tajribadan foydalanish va mamlakat ichki sharoitlariga mos keladigan strategiyalarni ishlab chiqish O‘zbekiston uchun katta istiqbollarga erishishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. B.Y.Xodiyev, Sh.Sh.Shodmonov Iqtisodiyot nazariyasi nashriyot TDIU-2017
2. Otabekov J, Analysis and improvement of the local budget revenue account
3. D.Sh.Xaydarova, S.O‘.Achilboyeva Mahalliy byudjet daromadlari prognozi takomillashtirish va uni masalalari-maqola
4. http:uz.wikipedia.org
5. http:uz.leg.uzdock

O‘ZBEKISTONDA MIKROKREDIT TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI AMALIYOTLARINI STANDARTLASHTIRISH: MOLIYAVIY INKLYUZIYANI KENGAYTIRISH UCHUN YAGONA TIZIM

Abidova Go‘zaloy Xudayberganovna
(Kassa amaliyotlari bo‘limi mudiri)
Hamkorbank Xorazm mintaqaviy BXO

Kalit so‘zlar: mikrokredit buxgalteriya hisobi, standartlashtirish, moliyaviy inklyuziya, buxgalteriya tizimi, O‘zbekiston banklari, me'yoriy muvofiqlik, xalqaro standartlar, moliyaviy hisobot

Annotatsiya

Ushbu maqola O‘zbekiston mikrokredit sektorida buxgalteriya hisobi amaliyotlarini standartlashtirish masalasini o‘rganib, mahalliy amaliyotlarni xalqaro buxgalteriya standartlari bilan uyg‘unlashtiradigan, ayni paytda sektorga xos talablarni hisobga oladigan yagona tizimni taklif etadi. Joriy muammo va imkoniyatlarning har tomonlama tahlili orqali, tadqiqot standartlashtirilgan buxgalteriya amaliyotlari tashkilotlar o‘rtasidagi taqqoslashni yaxshilashi va moliyalashtirish manbalariga kirishni osonlashtirishi mumkinligini ko‘rsatadi.

O‘zbekiston mikrokredit sektori 2017-yildagi moliyaviy islohotlar amalga oshirilganidan buyon sezilarli o‘sishni boshdan kechirmoqda, bu esa buxgalteriya amaliyotlarini standartlashtirish zarurligini yanada dolzarb qilmoqda. Sektor O‘zbekistonning modernizatsiya strategiyasi doirasida rivojlanishda davom etar ekan, yagona buxgalteriya standartlarining yo‘qligi manfaatdor tomonlar, nazorat organlari va xalqaro hamkorlar uchun sezilarli qiyinchiliklar tug‘dirmoqda.

O‘zbekistonda mikrokredit tashkilotlari (MKT) turli tashkiliy tuzilmalar ko‘rinishida faoliyat yuritadi, jumladan bank bo‘lmagan kredit tashkilotlari, kredit uyushmalari va ixtisoslashtirilgan mikrokredit banklari. Ushbu xilma-xillik moliyaviy inklyuziya uchun foydali bo‘lsa-da, standartlashtirilgan buxgalteriya amaliyotlarini joriy etishda murakkabliklar yaratadi. 2019-2023 yillar oralig‘ida kreditlash faoliyatining 45 foizga o‘sishi sektorning standartlashtirishga bo‘lgan ehtiyojini yanada kuchaytirdi.